

СУПРАЦОЎНІЦТВА ПАСЯДЖЭННЕ БЕЛАРУСКА-УКРАЇНСКАЙ КАМІСІІ 2 стар.

ПЕРСПЕКТЫВЫ МІНСКІЯ ТРАЛЕЎБУСЫ І ТРАМВАІ З'ЯВЛЯЦА НА ДАРОГАХ ЕўРАПЕЙСКІХ СТАЇЦ 2 стар.

ДЫПКУР'ЕР Міхаіл ХВАСТОВ лічыць візіт у Індыю паспяховым 3 стар.

ДА 120-ГОДДЗЯ ПЕСНЯРОЎ МУЗЕЙНЫЯ БЫЛІ ІВАНА КУРБЕКІ 4 стар.

ТЭНДЭНЦЫІ У МІНСКУ — НОВАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГІМНАЗІЯ 4 стар.

ВАНДРОЎКА ВЕСКА МАСТАКОЎ 5 стар.

ЗЕМЛЯКІ МАЛДАЎСКІ БЕЛАРУС Эдуард СЕНАКОСАЎ 6 стар.

НАВІНЫ З АРХІВА ПА СЛЯДАХ "НАРМАНДЫІ—НЭМАН" 7 стар.

АЎТОГРАФ "ДЫРЖОРЫ ВАЕННЫЯ, НАШЫ РУКІ ЧАРАДЗЕЙНЫЯ..." 8 стар.

АГУЛЬНАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА РАСПАЎСЮДЖВАЕЦЦА Ў 48 КРАЇНАХ

Голас Радзімы

Штотыднёвая газета для суайчыннікаў за межамі Беларусі Выдаецца з 6 красавіка 1955 года

14 жніўня 2002 года, № 33 (2799) Цана 142 рублі E-mail: golas_radzimy@tut.by

Хроніка жыцця

ЖНІВО ЗАВЯРШАЕЦЦА

Амаль 5,5 мільёна тон збожжа ўжо сабрана на палях краіны. Гэта значна больш за ўсю ўборачную кампанію мінулага года.

У сярэднім ураджайнасць складае па 26,8 цэнтнера з гектара. Своеасаблівы рэкорд устанавілі хлебаробы сельгаспрадпрыемства "Кастрычнік" Гродзенскага раёна. Тут у сярэднім атрымана 82 цэнтнеры збожжа з гектара. А на асобных участках гаспадаркі намалочваецца па 120–140 цэнтнераў.

МІР РЫХТУЕЦЦА ДА СВЯТА

У першую нядзелю верасня ў мястэчку Мір Карэліцкага раёна адбудзецца традыцыйнае штогадовае агульнарэспубліканскае Свята пісьменства.

Днямі прайшло пашыранае пасяджэнне Міністэрства культуры, дзе разглядаліся праблемы Мірскага замка. На пасяджэнні былі абмеркаваны пытанні паляпшэння фінансавання рэстаўрацыйных работ у замку, пошуку экспанатаў, а таксама культурныя мерапрыемствы, якія могуць прывабіць турыстаў з Еўропы, блізкага замежжа і з самой Беларусі.

Зараз над добраўпарадкаваннем мястэчка працуюць 25 лепшых будаўнічых арганізацый вобласці. Хутка цэнтр Міра набудзе выгляд, блізкі да таго, які меў у канцы XIX — пачатку XX стагоддзя.

У ДАР ГОМЕЛЮ

У дар Гомелю пакінулі свае творы з каменя-вагнянку скульптары Падмаскоўя, Жытоміра, Мінска, Віцебска, Магілёва пасля міжнароднага пленэру, арганізаванага абласной арганізацыяй Саюза мастакоў.

НА ЗДЫМКУ: мастакі Юрый ХМЯЛЕЎСКІ з Падмаскоўя (злева) і гомельчанін Дзмітрый ПАПОЎ.

НА ВОЛЮ!

У Беларусі пачаўся працэс амністыі, які працягнецца каля паўгода.

Першымі на волю выйшлі дзятэрмінова 60 зняволеных, якія ўтрымліваліся ў папраўчай калоніі № 1. А ўвогуле, у адпаведнасці з Законам "Аб амністыі" будзе вызвалена 1,9 тысячы зняволеных. Амаль для 25 тысяч асуджаных тэрмін пакарання скароць

іцца на 1 год, а для 3 тысяч — на трэць.

У гісторыі Беларусі, як суверэнай дзяржавы, гэта ўжо шостая амністыя. Такія акцыі праводзіліся ў 1991, 1995, 1996, 1999 і 2000 гадах. Акрамя таго, у сувязі з увядзеннем новага крымінальнага заканадаўства перагледжаны шэраг спраў, дзякуючы гэтаму на волю выйшлі 4,5 тысячы чалавек.

НАПЕРАДЗЕ — АФІНЫ

Арганізацыйны камітэт па падрыхтоўцы беларускіх спартсменаў да XXVIII Алімпійскіх гульняў у Афінах узначаліў намеснік прэм'ер-міністра Уладзімір Дроздын. Такое рашэнне прынята дзямі на пасяджэнні выканкама Нацыянальнага алімпійскага камітэта.

Дарэчы, па словах міністра спорту Яўгена Ворсіна, плануецца, што ў Афінах беларусы прымуць удзел у 25 відах. На 150–170 алімпійскіх ліцэнзій прэтэндуюць 350 спартсменаў. Наступны, 2003, год будзе асабліва напружаным для нашых атлетаў — большасць пудэвак у Афіны будзе «разыгравацца» менавіта ў гэты час.

ДЭКАН ЗАТРЫМАНЫ ЗА ХАБАР

Супрацоўнікамі Цэнтральнага РАУС сталіцы затрыманы дэкан улікова-фінансавага факультэта Мінскага інстытута кіравання.

Гэта адбылося ў момант атрымання ім хабару ў памеры 350 долараў ЗША ад мінчанкі і такой жа сумы — ад жыхаркі Мінскага раёна "за станоўчае вырашэнне пытання аб паступленні ва ўказаны інстытут".

Дэкан-хабарнік змешчаны ў ізалятар часовага ўтрымання, а расследаванне па гэтай справе праводзіць пракуратура Цэнтральнага раёна Мінска.

ПРАГНОЗЫ СПРАЎДЖВАЮЦЦА

На тэрыторыі нашай краіны з 1989 года становіцца ўсё цяплей і цяплей — як летам, так і зімой.

Менавіта на гэтыя перыяды прыпадаюць абсалютны максимум і мінімум тэмпературы паветра. Кліматолаг Белгідрамета Ірына Куляшова прывяла ў якасці прыкладу такія лічбы. 1989 год быў у нас самым цёплым за ўсю гісторыю метэазабеспячэння — сярэдняе значэнне тэмпературы паветра перавысіла стогадовы нарматыў (менавіта з ім параўноваюць сярэднегадавыя значэнні) аж на 2,1 градуса. У 1990, 1999, 2000 гадах гэта рознасць склала не менш 1,5 градуса. Такая тэндэнцыя з-за глабальнага пацяплення клімату на планеце.

Падрыхтавала Ларыса ЛАЗАР.

захавай традыцыю

"МАТЧЫНЫ КРОСНЫ"

Яркім сведчаннем вечна жывога майстэрства народнага ткацтва стала абласное свята-конкурс "Матчыны кросны", якое прайшло ў Старых Дарогах.

Спаборнічалі 26 прадстаўнікоў з сямі раёнаў Міншчыны і горада Салігорска. Ткачыкі працавалі за 17 старадаўнімі станкамі, завезенымі з такой нагоды з бліжэйшых вёсак. Самай сталай удзельніцай Ніне Кавалік з вёскі Талуць Вілейскага раёна больш за семдзсят, а самаму маладому Аляксею Курэйчыку з

вёскі Хатляны Уздзенскага раёна — дзевяць. Свята выклікала цікавасць ва ўсіх жыхароў раёна.

НА ЗДЫМКАХ: адна са старэйшых ткачых Кацярына АНІКІЕНКА адкрыла свята і перадала кросны сваім вучаніцам Таццяне ШУМАНСКАЙ і Вользе БОБРЫК са Старадарожскай сярэдняй школы № 1.

стасункі

ЗАПРАШАЕ «ПОЛЬСКІ ДАВОС»

З 5 па 7 верасня ў польскім горадзе Крыніца-Гурска пад дэвізам "Еўропа пасля інтэграцыі. Справіцца з праблемамі, адказаць на выклікі" пройдзе дваццаціты эканамічны форум "Польшча — Усход".

Гэты форум ужо прызвалі "польскім Давосам". На гэты раз удзел у ім прымуць каля семсот палітыкаў, банкіраў, прамыславікоў і прадпрыемальнікаў з Арменіі, Беларусі, Балгарыі, Казахстана, Літвы, Латвіі, Малдовы, Расіі, Славакіі, Славеніі, Чэхіі, Украіны, Эстоніі, Польшчы. Чакаецца таксама прыезд прадстаўнікоў Еўрапейскай камісіі, Сусветнага банка, Еўрапейскага банка рэканструкцыі і развіцця, ЗША і Германіі.

праекты

Еўрарэгіёны "БУГ" І "НЭМАН"

Беларусь шукае зацікаўленых у рэалізацыі гэтых праектаў.

У Будапешце прайшло пасяджэнне Рабочай групы Цэнтральна-Еўрапейскай ініцыятывы па трансгранічным і міжрэгіянальным супрацоўніцтве.

У ходзе сустрэчы праведзена прэзентацыя праектаў, падрыхтаваных еўрарэгіёнамі "Буг" і "Нэман". Беларусь зацікаўлена ў атрыманні

ПАДПІСКА-2002

Шаноўныя чытачы «Голасу Радзімы», каб наша сувязь не спынілася, раім паклапаціцца аб падпісцы. Нагадваем, што «ГР» ўключаны ў падпісныя каталогі Беларусі, Літвы, Украіны, Казахстана, Таджыкістана, Кыргызстана, Малдовы, Расіі.

У іншых краінах лепш апаціцца атрыманне штотыднёвіка чэкам, даслаўшы яго ў рэдакцыю. Кошт гадовага камплекта для краін Еўропы — 50, астатніх — 60 долараў ЗША.

БУДЗЕМ РАЗАМ!

спорт

ПЛАВАННЕ. З Берліна пасля чэмпіянату Еўропы па водных відах спорту вярнулася зборная Беларусі. Па словах прэзідэнта Беларускай федэрацыі плавання Сяргея Матвеевіча, перад ад'ездам планавалася, што наша каманда прыязе з Берліна ўсяго дзве "бронзы" і паўдзельнічае ў пяці фіналах. Але «план» быў перавыкананы больш чым ў два разы (пяць медалёў і 11 фіналаў). Акрамя таго, было ўстаноўлена 11 нацыянальных рэкордаў.

АКАДЭМІЧНАЕ ВЕСЛАВАННЕ. У Мюнхене адбыўся апошні этап Кубка свету па акадэмічным веславанні. Другое месца на гэтых спаборніцтвах змагла заваяваць беларуская мужчынская чцвёрка парная. У выніковым заліку Кубка свету нашы юнакі сталі трэцімі. На гэтай жа пазіцыі размясціўся экіпаж жаночай васьмёркі. А вось жаночая двойка ў складзе Юліі Бічкы і Наталлі Гелаш выйграла "серабро" і на этапе, і ў выніковым заліку.

Падрыхтаваў Канстанцін СЕЛЬСК.

здарэнні

АНГЛІЙСКІ ТЫТУНЬ — БЕЛАСІПЕДУ ВОРАГ!

Днямі літоўскія пагранічнікі арыштавалі яшчэ адну арыганальную групу кантрабандыстаў, якія правозілі на пляці веласіпедках з Латвіі па лясных сцежках буйныя партыі англійскіх цыгарэт.

Гэтым было даказана, што і веласіпед як самы ціхі і паходны сродак перамяшчэння становіцца папулярным тэхнічным памочнікам кантрабандыстаў. У выпадку яго канфіскацыі страты босаў негалежнага бізнесу аказваюцца невялікімі. А лёс веласіпедыстаў — выканаўцаў задання, якія наймаюцца сярод беспрацоўных, мала каго хвалюе.

Якіх толькі спосабаў кантрабанды не прыдумвалі вынаходлівыя камерсанты гэтага прыбыткавага ў Літве бізнесу. Некалькі гэдод таму свет ужо здзівіў тайны спіртавод, працягнуты пад зямлёй праз літоўска-латвійскую мяжу. Неаднаразова былі схоплены "падводнікі", якія перапраўляюць праз Нэман танную рускую гарэлку і цыгарэты з Калініградскай вобласці. Вельмі хітрыя тайнікі ў сваіх аўтамабільх абсталёўваюць кантрабандысты, якія рэгулярна везуць у Літву беларускі спірт.

Канстанцін СЯЎРУК. БелТА.

перспектывы

ЦІ З'ЯВЯЦЦА БЕЛАРУСКІЯ ТРАЛЕЙБУСЫ Ў РЫЗЕ?

Мінскае вытворчае аб'яднанне "Белкамунмаш" – адно з найбуйнейшых у краінах СНД прадпрыемстваў па выпуску гарадскога электрычнага транспарту. Яго прадукцыя, а гэта камфартабельныя тралейбусы і трамваі, вядома не толькі ў нашай рэспубліцы, але і ў Расіі, Казахстане. Зусім нядаўна камунальшчыкі выйгралі тэндэр на пастаўку тралейбусаў у Югаславію. Прадпрыемства разам з інвестыцыйным камітэтам Саюзнай дзяржавы прапрацоўвае пытанне новай саюзнай праграмы па развіцці тралейбусабудавання.

тэндэра. Гэта – прататыпы сучасных тралейбусаў мадэлі "333", і двухвосевыя мадэлі "321". У іх нізкая зручная пасадка, у якасці цягі прымяняюцца асінхронныя рухавікі пераменнага току, ад ранейшых адрозніваюцца высокай эканамічнасцю, сучасным дызайнам, ствараюць неабходныя ўмовы для камфортнай язды пасажырам і вадзіцелю. Сваёй канцэпцыяй і тэхнічнымі рашэннямі мадэлі "321" і "333" забяспечваюць поўную адпаведнасць еўрапейскім стандартам.

міжнародны каментарый

Аляксандр СЫЧОЎ: "ПРАВЫ ЧАЛАВЕКА АДЗІНЬЯ, НЕПАДЗЕЛЬНЫЯ І ЎЗАЕМАЗВЯЗАНЬЯ"

Намеснік міністра замежных спраў Беларусі Аляксандр Сычоў на прэс-канферэнцыі даў каментарый беларускага боку да даклада Дзярждэпартаменту ЗША аб сітуацыі ў сферы правоў чалавека ў Беларусі ў 2001 годзе.

Як вядома, Дзярждэпартамент Злучаных Штатаў штогод публікуе даклад аб стане спраў у гэтай сферы ў свеце, у якім ёсць раздзел пра нашу краіну. Каменціруючы змест гэтага дакумента, Аляксандр Сычоў адзначыў, што штогадовы даклад Дзярждэпартаменту ЗША за 2001 год прайшоў экспертызу беларускіх ведамстваў і ўстаноў. Па агульным заключэнні, дакумент утрымлівае вялікую колькасць фактычных недакладнасцей і няправільных звестак. "На жаль, пры падрыхтоўцы раздзела даклада па Беларусі, знешнепалітычнаму ведамству Злучаных Штатаў не ўдалося пазбегнуць тэндэнцыйнасці ў ацэнцы сацыяльна-палітычнага становішча ў Беларусі. Недакладнасць шматлікіх фактаў і палітычная прадурятасць прывялі, у сваю чаргу, да памылковасці і неаб'ектыўнасці зробленых і справаздачы высноў", – адзначыў намеснік міністра.

інфармацыю аб становішчы ў сферы правоў чалавека ў Беларусі і ў той жа час з'яўляецца аргументаваным, падмацаваным фактамі адказам на тыповыя абвінавачванні ў адрас нашай краіны. Дакумент быў перададзены паслу ЗША ў Беларусі Майклу Козаку і, адпаведна, праз наша пасольства ў Вашынгтоне – у Дзярждэпартамент ЗША. З гэтым 49-старонкавым каментарыем можна пазнаёміцца на сайце Міністэрства замежных спраў у Інтэрнэце (www.belembassy.org). "Што датычыць прынцыповай пазіцыі Рэспублікі Беларусь, якую мы адстойваем у міжнародных арганізацыях, нашых двухбаковых адносінах, то яна застаецца нязменнай, і мы зыходзім з таго, што правы чалавека адзіныя, непадзельныя, узаемазвязаныя і ўзаемазалежныя, а іх абарона з'яўляецца найважнейшай функцыяй дзяржавы. Толькі пры ўмове прызнання ўрадам міжнародных стандартаў у сферы правоў чалавека і асноўных свабод магчыма падтрыманне міжнароднага міру і бяспекі, развіццё сяброўскіх адносін паміж народамі і краінамі. Мы зыходзім з таго, што дэмакратыя як форма палітычнага кіравання – адна з ас-

ноўных умоў поўнай рэалізацыі правоў чалавека. У той жа час, абарона правоў чалавека ў нашай краіне разглядаецца як адна з абавязковых умоў устойлівага развіцця грамадства", – заявіў Аляксандр Сычоў. На заканчэнне гэтай тэмы Аляксандр Сычоў адказаў на шэраг пытанняў беларускіх і замежных журналістаў. У прыватнасці, гаворачы пра тыповыя памылкі ў дакладзе, Сычоў адзначыў: "Многія факты, якія прыводзяцца не па афіцыйнай інфармацыі, а толькі па нейкіх здагадках. Вельмі шмат спасылкаў у дакладзе робіцца на "неафіцыйныя крыніцы, якія заслугоўваюць даверу". Разумеюце, рабіць такія высновы, спасылаючыся толькі на неафіцыйныя крыніцы, гэта няправільны пасыл. Звычайна пры падрыхтоўцы такога роду дакументаў працуюць з урадам, а не толькі з праваахоўнымі арганізацыямі. Дзярждэпартамент – структура выканаўчай улады. Адпаведна, яна і павінна працаваць з выканаўчымі органамі. Такі падыход прыняты ў міжнароднай практыцы. У даным выпадку такой практыкі няма. Мы звярнулі ўвагу прадстаўнікоў Дзярждэпартаменту на гэты факт, і мы гатовы з імі працаваць з выкліканымі нашымі каментарый".

Падрыхтавала Ларыса ЛАЗАР.

супрацоўніцтва

ПАСЯДЖЭННЕ БЕЛАРУСКА-УКРАЇНСКАЙ КАМІСІІ

У Мазыры прайшло восьмае пасяджэнне Між-урадавай Беларуска-Украінскай камісіі па пытаннях гандлёва-эканамічнага супрацоўніцтва пад старшынствам першага намесніка прэм'ер-міністра Беларусі Сяргея Сідорскага і віцэ-прэм'ер-міністра Украіны Леаніда Казачэнкі.

У ходзе разгляду пытанняў увага была акцэнтавана на прымяненне антыдэмпінгавых санкцый у адносінах імпарту беларускіх тавараў на Украіну, супрацоўніцтве ў аграрнапрамысловым комплексе і ў галіне транспарту, а таксама прыняцці сумесных мер па актывізацыі прыгранічнага супрацоўніцтва паміж Беларуссю і Украінай. У прыватнасці, дасягнута дамоўленасць з Міністэрствам эканомікі і еўрапейскай інтэграцыі Украіны аб пераглядзе дзеючых антыдэмпінгавых санкцый у адносінах імпарту на Украіну руброіду, вырабленага ў Беларусі. Пры гэтым кошт тавару пры разліку антыдэмпінгавой санкцыі будзе вызначацца зыходзячы з яго рыначнай вартасці і экспертнай цаны. Таксама дасягнута дамоўленасць аб адкрыцці

таможанага пункта па афармленні беларускіх грузаў у порце горада Нікалаева, што будзе садзейнічаць павелічэнню грузапатоку беларускіх калійных удабрэнняў у Еўропу. У пытаннях прыгранічнага супрацоўніцтва намечаны канкрэтныя меры па інтэнсіфікацыі двухбаковага ўзаемадзеяння ў даным накірунку, у тым ліку, адкрыццё новага пункта пропуску падакцызных тавараў і руху ў накірунку Гомель—Шчорс. У адносінах урэгулявання пытанняў фінансвавага характару кампетэнтным органам абедзвюх краін даручана перагледзець і дапрацаваць праект адпаведнага пагаднення. Па выніках сумеснага пасяджэння Камісіі падпісаны шэраг пагадненняў.

Канстанцін СЯЎРУК

сітуацыя

Міністэрства сувязі вырашыла ўмяшацца ў канфлікт апэратараў мабільнай сувязі стандарта GSM – кампаній "Мабільная лічбавая сувязь" і "Мабільныя Тэле-Сістэмы". Сваёй пастановай яно прадпісала апэратарам: па-першае, аднавіць пропуск міжсеткавага трафіка ў 00 гадзін 8 жніўня; па другое, заключыць дагавор аб узаемадзеянні. Але...

БЕЗ ДАГАВОРА НЕ АБЫСЦІСЯ?

На прэс-канферэнцыі сумесным прадпрыемствам "Мабільная лічбавая сувязь" было заяўлена, што аднаўленне пропуску міжсеткавага трафіка немагчыма без заключэння дагавора аб узаемадзеянні, які знаходзіцца цяпер на разглядзе кіраўніцтва "МТС". А ў каментарый прэс-службы сумеснага беларуска-расійскага таварыства з абмежаванай адказнасцю "Мабільныя Тэле-Сістэмы" адзначаецца, што аднаўленне пропуску міжсеткавага трафіка не залежыць непасрэдна ад падпісання дагавора. Аргументы прыводзяцца такія. У пастанове Мінсвязі канкрэтная ўказана, калі павінен быць адноўлены пропуск міжсеткавага трафіка. А што датычыць тэрмінаў падпісання дагавора, то іх у дакуменце міністэрства няма. Да таго ж, у прапанаваным кампаніяй "Velcom" дагаворы, на думку "МТС", утрымліваецца "завешана" недапушчальныя фінансавыя ўмовы супрацоўніцтва". Словам, праблема ўзгодненасці дзеянняў двух канкурэнтаў – апэратараў мабільнай сувязі застаецца нявырашанай.

Барыс ЗАЛЕСКІ, "БМ"

навінкі чыгункі

СОТАВЫЯ ВАГОНЫ

У паяздах, якія накіроўваюцца з беларускай сталіцы ў Кіеў і Талін, устаноўлены таксафоны з сатавай сувяззю. Як паведаміў начальнік аддзела сервіса Беларускай чыгункі Андрэй Кашко, цяпер кожны пасажыр, купіўшы тэлефонную картку ў правадніцы, зможа патэлефанаваць у любую краіну свету прама з вагона.

Дадзеная паслуга, папулярнасць якой расце, да нядаўняга часу была толькі ў саставах Мінск—Масква і Мінск—Санкт-Пецярбург. У далейшым такімі апаратамі плануецца абсталяваць усе пасажырскія паязды фарміравання Мінскага вагоннага ўчастка.

НОВЫЯ ФІРМЕННЫЯ ЦЯГНІКІ

Яшчэ два фірменныя паязды пачалі курсіраваць па стальной магістраляй краіны з ліпеня бягучага года: Брэст—Масква пад назвай "Нёман" і Брэст—Мінск з лагатыпам "Біс". Фірменныя паязды сфарміраваны з новых мадэрнізаваных вагонаў. Іх пасажыры могуць ацаніць павышаны камфорт, сервіс абслугоўвання праваднікоў, якія праходзяць конкурсны адбор. У саставах ёсць купэ, плацкартныя, агульныя вагоны з палепшанай планіроўкай і відэаапаратурай. А ў поездзе, які ідзе на сталіцу Расіі, ёсць таксама вагон-рэстаран з пашыраным асартыментам гарбаты.

БЕЛТА

аспект праблемы

СПРАВА ДЛЯ САПРАЎДНЫХ МУЖЧЫН

Сёлетні прызыў беларускіх хлопцаў на тэрміновую службу мае адну асаблівасць. Кожны выпускнік сярэдняй установы, які жадае паступіць у ВУНУ, меў магчымасць атрымаць адтэрміноўку. Каму не пашанцавала стаць студэнтам, будзе прызваны ў армію восенню.

А ўвогуле, летам гэтага года Узброеныя Сілы і іншыя воінскія фарміраванні краіны папоўніліся 34 тысячамі юнакоў, якія ўжо пачалі асвойваць нялёгкую мужчынскую работу — вучыцца абараняць Радзіму. Па словах намесніка начальніка Галоўнага арганізацыйна-мабілізацыйнага ўпраўлення Генеральнага штаба Узброеных Сіл Ігара Козела, ў апошнія гады ў Беларусі склалася даволі станоўчая тэндэнцыя, якая сведчыць аб паляпшэнні якаснага саставу маладых салдат. "У армію не быў прызваны ні адзін юнак, які мае судзімасць. У нас наогул няма неабходнасці браць ва Узброеныя Сілы асоб, якія маюць крымінальнае мінулае", — гаворыць Ігар Аляксеевіч. Дарэчы, менавіта гэтым і можна растлумачыць той факт, што ў адрозненне ад суседніх краін у Беларусі практычна няма жудасных выпадкаў уцекаў з воінскіх часцей салдат са зброяй і забойства сваіх аднапалчан. Што тычыцца іншых крытэрыяў, то сярод новага папаўнення няма юнакоў, якія б не мелі сярэдняй адукацыі, а 5-7 працэнтаў з іх паспелі закончыць універсітэт, акадэмію або інстытут.

Але далёка не ўсе хлопцы, якім споўнілася 18 гадоў, былі прызнаны адпаведнымі камісіямі здольнымі несці нялёгкую салдацкую службу. Амаль кожны чацвёрты быў зняты з воінскага ўліку па стане здароўя. Як рас-

тлумачыў начальнік ваенна-медыцынскага ўпраўлення Міністэрства абароны Мікалай Пазняк, маладыя беларусы часцей ўсяго пакутуюць захворваннямі сардэчна-сасудзістай сістэмы, маюць хірургічныя паталогіі або псіхічныя хваробы.

Беларуская армія, як вядома, зараз інтэнсіўна рэфармуецца і мае тэндэнцыю да скарачэння свайго асабістага саставу. Таму ваенныя чыны сцвярджаюць, што ў хуткім часе патрабаванні да стану здароўя прызыўнікоў будуць яшчэ больш жорсткімі.

Дарэчы, беларускія хлопцы цяпер у асноўным служыць у родных мясцінах. І гэта дае станоўчы эффект. Ды і бацькам менш падстаў для трывогі, бо яны могуць часцей бачыць сваіх сыноў, пры неабходнасці сустрэцца з іх камандзірамі. Да таго ж, многія з іх маюць магчымасць выбраць такую воінскую прафесію, якая б адпавядала іх цывільнай спецыяльнасці. Толькі па жаданні саміх хлопцаў набіраецца папаўненне ў брыгады спе-

цыяльнага прызначэння і мабільныя брыгады. Такім чынам, нягледзячы на даволі суровыя армейскія законы, у навабранцаў усё ж ёсць права выбару свайго месца ў складанай сістэме Узброеных Сіл.

А ў недалёкай будучыні гэты выбар будзе пашыраны. Зараз у парламенце ідзе прапрацоўка закона аб альтэрнатыўнай службе. Чакаецца і скарачэнне часу тэрміновай службы да аднаго года. Дарэчы, камандаванне і зараз ідзе насустрач пажаданням асобных навабранцаў. Напрыклад, двое юнакоў апошняга прызыву адмовіліся прымаць прысягу па рэлігійных перакананнях. Таму ім было прапанавана служыць у чыгуначных часцях, дзе не патрабуецца абавязкова мець справу са зброяй.

Ларыса ЛАЗАР.

ПЕРАЕМНАСЦЬ

Мемарыял "Вартавым граніцы" ў Брэсце.

дыпкур'ер

ВІЗІТ МІХАЛА ХВАСТОВА Ў ІНДЫЮ

Міністр замежных спраў Рэспублікі Беларусь Міхаіл Хвастой наведаў з афіцыйным візітам Рэспубліку Індыю.

Кіраўнік беларускай дэлегацыі быў прыняты Прэзідэнтам Рэспублікі Індыя Абдулам Каламам і перадаў яму асабістае пасланне Прэзідэнта Беларусі Аляксандра Лукашэнка з запрашэннем наведаць нашу краіну з афіцыйным візітам. Ад імя кіраўніка беларускай дзяржавы Міхаіл Хвастой выказаў глыбокую ўдзячнасць кіраўніку Індыі за яго важкі ўклад у станаўленне і развіццё беларуска-індыйскага супрацоўніцтва. Абдул Калам з удзячнасцю прыняў запрашэнне наведаць Беларусь з візітам, тэрміны якога будуць узгоднены па дыпламатычных каналах.

Міхаіл Хвастой таксама правёў сустрэчы з прэм'ер-міністрам Індыі Аталам Біхари Ваджпалі, міністрам замежных спраў Яшвантам Сінхам, міністрам абароны Джорджам Фернандэсам і міністрам людскіх рэсурсаў, навукі і тэхналогій Мурлі Манахарам Джошы.

Бакі дэталёва абмеркавалі стан і перспектывы развіцця двухбаковых адносін у палітычнай, гандлёва-эканамічнай, навукова-тэхнічнай, банкаўска-фінансавай і крэдытна-інвестыцыйнай галінах, а таксама сферах аховы здароўя, культуры і адукацыі. Падводзячы вынікі да дзесяцігадовага юбілею ўстанаўлення беларуска-індыйскіх дыпламатычных адносін, бакі зацвердзілі графік узаемных візітаў на высокім палітычным узроўні і дамовіліся аб канкрэтных кроках па актывізацыі двухбаковага супрацоўніцтва на аснове рэалізацыі ўзаемавыгадных праектаў і стварэння сумеснай вытворчасці па апрацоўцы сельгасп-

радукцыі, вытворчасці медыцынскіх прэпаратаў, праграмага забеспячэння для вылічальнай тэхнікі, зборцы ма-тачыклаў і грузавых аўтамабіляў, а таксама ў іншых галінах.

У ходзе наведвання Федэрацыі гандлёва-прамысловых палат Індыі Міхаіл Хвастой выступіў перад індыйскімі бізнесменамі з дакладам аб магчымасцях пашырэння гандлёва-эканамічнага супрацоўніцтва паміж дзвюма краінамі. Дасягнута дамоўленасць аб правядзенні ў чацвёртым квартале 2002 года Дзён Беларусі ў Індыі, у рамках якіх адбудуцца нацыянальная прамысловая выстава, серыя навукова-практычных сімпозіумаў і фестываль беларускіх майстроў мастацтва.

У ходзе перамоў з кіраўніцтвам Індыі таксама абмеркаваны актуальныя пытанні двухбаковага міжпарламенцкага супрацоўніцтва, шырокае кола міжнародных і рэгіянальных праблем, уключаючы барацьбу з тэрарызмам і сітуацыю ў Паўднёвай Азіі. Дасягнута дамоўленасць аб актывізацыі ўзаемадзеяння ў рамках ААН, Руху недалучэння і іншых міжнародных арганізацый.

У ходзе візіту канчаткова ўзгоднена і парафаравана міжурадавае Пагадненне аб садзейнічэнні ажыццяўленню і абароне інвестыцый. Па выніках знаходжання Міхаіла Хвастова ў Індыі міністры замежных спраў дзвюх краін прынялі сумесную заяву, у якой замацаваны дамоўленасці па актывізацыі беларуска-індыйскага супрацоўніцтва ў розных галінах.

ПРЭЗЕНТАЦЫЯ БЕЛАРУСІ Ў КАНАДЗЕ

У рамках рэгіянальнага фестывалю, які праходзіў у зоне адпачынку "White Lake Cedar Cave" адбылася прэзентацыя "Рэспубліка Беларусь — магчымасці дзелавога супрацоўніцтва", праведзеная пасольствам Беларусі ў Канадзе.

Пасольства выступіла адным з арганізатараў і спонсараў фестывалю, на якім прысутнічала больш за 600 чалавек, у тым ліку з Бостана, Нью-Джэрсі, Філадэльфіі, Нью-Йорка, Ванкувера, Таронта, Атавы, Манрэалі і іншых гарадоў. На стэндзе была прадстаўлена рэкламная інфармацыя па галінах пра-мысловасці, свабодных эканамічных зонах, асобных прадпрыемствах, заканадаўстве ў сферы інвестыцыйнай і банкаўскай дзейнасці, а таксама ма-

тэрыялы па падаткавым і таможным заканадаўствах. Бізнесмены правялі значную цікавасць да інфармацыі аб прапануемых інвестыцыйных праектах, сумесных прадпрыемствах на тэрыторыі Беларусі, прадстаўніцтвах замежных кампаній і фірм, якія дзейнічаюць у краіне.

У рамках прэзентацыі праведзены сустрэчы з бізнесменамі — выхадцамі з краін СНД, якія зацікаўлены ў прамых сувязях з прадпрыемствамі Беларусі.

КАНСУЛЬТАЦЫІ ПАМІЖ МЭС БЕЛАРУСІ І МЭС ІЗРАІЛЯ

29 ліпеня 2002 года ў Мінску адбыліся першыя кансультацыйныя паміж міністэрствамі замежных спраў Рэспублікі Беларусь і Дзяржавы Ізраіль. Беларускую дэлегацыю на кансультацыйных узначаліў першы намеснік Міністра замежных спраў Васіль Пугачоў, ізраільскую — намеснік Генеральнага дырэктара МЭС Давід Пелег.

У ходзе кансультацый абмеркаваны пытанні двухбаковых адносін у палітычнай, гандлёва-эканамічнай сферах, міжпарламенцкага супрацоўніцтва, ўзаемадзеяння Беларусі і Ізраіля ў ААН і іншых міжнародных арганізацыях, у сферах культуры, адукацыі і іншых.

Бакі канстатавалі неабходнасць актывізацыі супрацоўніцтва ў гандлёва-эканамічнай і інвестыцыйнай сферах, адзначыўшы, што асноўны аб'ём гандлёвага абароту не адпавядае патэнцыялам дзвюх краін. У гэтым кантэксце абмеркаваны перспектывы абмена візітамі дэлегацый дзелавых колаў, усталявання больш цесных кантактаў прадстаўнікоў гандлёва-прамысловых палат, ажыццяўлення ў Беларусі шэрагу інвестыцыйных праектаў з удзелам ізраільскага капітала.

Значная ўвага была нададзена пытанню далейшага пашырэння дагаворна-прававой базы двухбаковых адносін. Падкрэслена, што актывізацыі супрацоўніцтва ў гандлёва-эканамічнай сферы будзе садзейнічаць ратыфікацыя адпаведнага пакета базавых пагадненняў.

У час кансультацый адбыўся абмен думкамі па шэрагу найбольш актуальных міжнародных праблем, у тым ліку ў адносінах барацьбы з тэрарызмам,

рэгіянальнай стабільнасці і бяспекі, сітуацыі на Блізкім Усходзе і іншых.

Ізраільскі бок у ходзе кансультацый прайфармаваў аб планах па закрыццю Пасольства Ізраіля ў Беларусі. Адзначана, што гэта рашэнне абумоўлена выключна эканамічнай прычынай і выклікана значным скарачэннем дзяржаўных выдаткаў у Ізраілі. Падкрэсліўшы, што адкрыццё альбаму закрыццю дыялогі з'яўляецца ўнутраным правам кожнай краіны, беларускі бок выказаў шкадаванне ў сувязі са згаданым падыходам. Адзначана, што дыпламатычныя прадстаўніцтвы з'яўляюцца механізмам развіцця адносін паміж краінамі, а ў выглядку закрыцця месі каардынацыі двухбаковага супрацоўніцтва значна ўскладніцца з улікам таго, што кантакты будуць ажыццяўляцца праз пасольства, акрэдытаванае па сумяшчальніцтву.

У ходзе кансультацый бакі канстатавалі, што цесныя і дружэлюбныя адносіны паміж беларускім і ізраільскім народамі якія гістарычна склаліся, з'яўляюцца залогам паступальнага развіцця супрацоўніцтва паміж Беларусі і Ізраілем. Адзначана зацікаўленасць у развіцці і далейшай актывізацыі двухбаковага беларуска-ізраільскага супрацоўніцтва.

Прэс-служба МЭС.

экалогія

“ЛЁГКІЯ ЕЎРОПЫ”

ПАТРАБУЮЦЬ ПРАФІЛАКТЫКІ

У Мінску прайшла II Міжнародная канферэнцыя па захаванні ўрочышчай рэк і нізінных балот Палесся. Удзельнікі канферэнцыі вызначылі сучасную экалагічную карціну Палесся, яго асноўныя праблемы і задачы, скіраваныя на ахову і ўстойлівае выкарыстанне прыродных рэсурсаў гэтага рэгіёна.

Акрамя беларускіх спецыялістаў, у канферэнцыі прынялі ўдзел прадстаўнікі Германіі, Вялікабрытаніі, Францыі, Польшчы, Літвы і Украіны. Цікавасць еўрапейскіх краін да гэтага рэгіёна не выпадковая. У сучаснай Цэнтральнай Еўропе вельмі мала тэрыторый, не кранутых дзейнасцю чалавека. Балоты ж, як вядома, эфектыўна дапамагаюць ачышчэнню паветра ад вуглякіслага газу і ўвогуле моцна ўплываюць на клімат. Акрамя таго, гэта месца жыхарства шматлікіх птушак, у тым ліку і вельмі рэдкіх, занесеных у міжнародную Чырваную кнігу.

На тэрыторыях краін Еўропы вядзецца праца па аднаўленні балот. Так, у Вялікабрытаніі было адноўлена 450 гектараў балот. У Беларусі ж гаворка ідзе пра 11 тысяч гектараў балот. Такого не было пакуль ні ў адной краіне свету. Англіійскія калегі, прынамсі кардынатар еўрапейскіх праграм Каралеўскага таварыства аховы прыроды доктар Норберт Шэфер, абяцалі падзяліцца вопытам ад-

наўлення карысных балотных тэрыторый, таксама прыцягнуць увагу еўрапейскай грамадскасці да праблемы аднаўлення рэгіёна.

Планы развіцця Палесся павінны ўлічваць як сацыяльна-эканамічныя, так і экалагічныя праблемы рэгіёна. Значным з'яўляецца і так званы чалавечы фактар. Пад гэтай бюракратычнай назвай маецца на ўвазе асветніцкая праца сярод мясцовага насельніцтва, якому тлумачыцца ўнікальнасць мясцовых балот, іх сусветнае значэнне, а таксама правільны выкарыстання зямель без нанясення ім шкоды. Вынікам дзейнасці такой працы стала змяншэнне колькасці пажараў на балотах.

Тэрыторыя Палесся ляжыць у межах трох дзяржаў — Беларусі, Польшчы і Украіны. У сувязі з гэтым лічыцца мэтазгодным разгледзець магчымасць стварэння міжнародных трансгранічных тэрыторый, якія павінны ахоўвацца. Бо, напрыклад, любыя дзеянні, праведзеныя нашай краінай у дачыненні ракі Прыпяць, пацягнуць

за сабой змяненні яе ўрочышча і на тэрыторыі Украіны. Таму і неабходна скаардынаваць дзеянні.

На працягу пяці гадоў — на такі ж тэрмін быў разлічаны план дзейнасці, прапанаваны і Міжнароднай канферэнцыяй, былі створаны заказнікі Спораўскі, Сярэдня Прыпяць, Альманскія балоты, сетка ключавых арніталагічных тэрыторый, увільгатненне тэрыторый з мэтай захавання іх ад пажараў, інвентарызацыя патэнцыяльных тэрыторый і зацвярджэнне іх як тэрыторый міжнароднага значэння.

Вялікае значэнне для аховы прыроды можа мець стварэнне і развіццё на Палессі інфраструктуры для прыроднага турызму, прыродаахоўных арганізацый ва ўсім свеце. Сёння праект ажыццяўляецца пры фінансавай дапамозе фонду Міхаэля Ота (Германія), які акрамя праекта па ахове палескага рэгіёна, займаецца таксама праблемай ачышчэння ракі Эльбы, аховай месцаў гнездавання буслёў. З 1997 года на шматлікія канкрэтныя праграмы выдзелена 300-400 тысяч долараў. Прыкладна на столькі ж праграма прафінансавана і з боку нашай дзяржавы. Натуральна, гэтых грошай недастаткова для ажыццяўлення такога велізарнага праекта ў поўным аб'ёме. Але, нягледзячы на ўсе цяжкасці, праца і надалей будзе весціся не менш эфектыўна.

Злата ГУРЫНОВІЧ.

кропка на карце

БАГАТЫРЭВІЧЫ

Запаведнік літаратурных герояў Яна і Цэцыліі, персанажаў рамана Элізы Ажэшка "Над Нёманам", ствараецца на землях калгаса "40 гадоў Кастрычніка" Мастоўскага раёна.

Раман "Над Нёманам" (1887) — гэта найперш гімн працы. У ім Эліза Ажэшка прасочвае і паказвае праз сваіх герояў дабратворны ўплыў працы на чалавека. Самыя светлыя пачуцці — каханне, сяброўства, ўменне разумець і любіць прыроду даны людзям працы. На працягу некалькіх гадоў, пачынаючы з 1879, Эліза Ажэшка, вандруючы па Прынёманскім краі, збірае матэрыял для рамана "Над Нёманам", а таксама запісвае паданне пра жыхароў вёскі Багатырэвічы. Згодна з ім, Ян і Цэцылія прыйшлі ў гэтыя пустыні мясціны з Польшчы. Ян быў простым чалавекам, а Цэцылія паходзіла са знатнага роду, аднак раздзяліла з мужам лёс выгнанніка. Менавіта тут, у ваколіцах вёскі Багатырэвічы Глядавіцкага сельсавета, яны і пасяліліся.

У рамана "Над Нёманам" Эліза Ажэшка так тлумачыць, чаму жыхары вёскі ў большасці носяць прозвішча Багатырэвіч: "...80 гадоў, а можа і больш мінула з таго дня, калі Ян і Цэцылія ўпершыню ступілі на гэтую зямлю. Аднак знайшліся людзі, якія паведалі свайму каралю, якія цуды творача дзесьці ў Літоўскім краі, у самай глушы пушчы, ля берага Нёмана. Быў тады каралём апошні з Ягелонаў, у якога было два імёны — Зыгмунд і Аўгуст. Заўзяты паляўнічы, ён у той час бавіўся паляваннем у сваіх Кнышыньскіх лясах. Кароль сцяміў, што ад Кнышына да таго месца, аб якім людзі вялі гаворку, не вельмі далёка, і загадаў лоўчым трубіць збор, а свіце ехаць за ім...

Паглядзеўшы ўладанні Яна і Цэцыліі, кароль нізка пакланіўся стогадовым старым і сказаў Яну: — Ты, стары, па жаданні свайму застанешся безымянным. Як нарадзіўся прасталюдзінам, такім і ў магілу сыдзеш. Але за тое, што ты праявіў такую багатырскую мужнасць, аднаў гэтую зямлю ў пушчы і дзікіх звяроў і заваяваў яе не мячом і крывёю, а працай і потам, і адкрыў яе не-

тры для многіх людзей, прымножыўшы тым самым багацце Айчыны, дорым мы дзецям тваім, унучкам і праўнучкам, да апошняга нашчадка і знікнення твайго роду, прозвішча, ад багатырства твайго вытворнае...

— Дару вам дваранскую годнасць, тытул і наказваю называцца Багатырэвічамі..."

Адбылася гэта ў 1549 годзе, які і значыўся на старым помніку. І яшчэ расказвалі мясцовыя доўгажыхары, што быў некалі на тым помніку надпіс: "Ян і Цэцылія". І ніжэй па латыні: "Memento mori" — "Памятай аб смерці".

Адзін з мясцовых энтузіястаў, былы дырэктар Машталерскай школы Іосіф Занеўскі расказаў, што ў пасляваенныя гады помніка заснавальнікам гэтай вёскі не было. Але старажылы паказалі месца, дзе ён стаяў. У 1966 годзе І.Занеўскі са сваім братам адкапаў камень, на якім па-польску значылася "Ян і Цэцылія". Помнік устанавілі толькі ў 70-х гадах XX стагоддзя, а ў 1989 ён быў адрэстаўраваны скульптарам Алесем Ліпенем. У 1992 годзе ў гэтых мясцінах упершыню прайшло раённае свята, але і цяпер сюды прыязджае шмат гасцей з суседняй Польшчы. Шматлюдна было і сёлета, калі адзначаліся ўгодкі Э.Ажэшкі.

Ачышчаны бераг ракі Нёман, выкапана сажалка, зроблены добры пад'езд да помніка Яну і Цэцыліі. На чарзе аднаўленне панскага памесця. У гэтым зацікаўлена і кіраўніцтва мясцовага калгаса.

Як паведалі мне ў Глядавіцкім сельскім Савеце, у Багатырэвічах сёння з 11 сем'яў толькі тры носяць прозвішча Багатырэвіч. А раней Багатырэвічаў было значна больш.

Аднак памяць пра тыя часы жыве...

Пётр ЖЭБРАК.

замалёўка з натурны

КАПІТАН МАРСІК

Таццяна Хоўбак і яе маці жывуць на вуліцы Сожавай у Крычаве. Маці трымае коз. Таццяна працуе завучам у вышэйшым аграрным прафесійным вучылішчы Крычавы. Яна часта дапамагае маці перавезці на лодцы

коз на луг, размешчаны на левым беразе ракі. І заўсёды ў лодку скача сабака Марсік. Заняўшы горда месца на карме, як "капітан", суправаджае і коз, і гаспадыню на другі бераг (на здымку).

ФОТА БРАТА.

да 120-годдзя з дня нараджэння песняроў

Якуб КОЛАС. 1926 год.

Тэлефонны званок. Бяру трубку. Адтуль:

— Паклічце, калі ласка, мне Коласа.

— Каго? Каго? — разумеючы, вядома, хто цікавіць жанчыну, усё ж перапытваю я.

— Коласа мне...

— А навошта ён вам?

— Мне з ім трэба сустрэцца.

— Рана яшчэ, — супакойваю суб'есніцу і, адчуваючы па голасе параўнальна малады яе ўзрост, даю сяброўскую парадку: — Паспеце сустрэцца...

— Што вы жартуеце? — раззлавалася жанчына.

Бачу, дыялог пара спыняець.

— Прабачце, каго вы просіце? — пытаюся лагодна, але ўжо афіцыйна.

— Дырэктара музея.

— Тады вам патрэбны не Колас, а Міцкевіч, — далікатна ўдакладняю і тлумачу: — Псеўданім носіць і мае на тое права толькі чалавек, што абраў гэта імя. Жонка і дзеці застаюцца на сапраўдным прозвішчы. Так і ў Якуба Коласа.

— Дзякуй! — вінавата пачулася на тым канцы дроту, і тэлефон змоўк.

А прыходзілі часам і пісьмы ў музей, адрасаваныя дырэктару — "Данілу Коласу".

Мы з Данілам Канстанцінавічам у гарсавеце. Па музейных клопатах. Ён сядзіць супраць таварыша, якому аддаў прашэнне, я — водаль, бліжэй да дзвярэй. Папера прачытана, абьяквыя вочы службоўца — на просьбіта. І ўслед — няветлівыя, на мяжы з грубасцю, словы. Мой дырэктар збянтэжыўся.

Тут адчыняюцца дзверы, і чалавек, што ўвайшоў, гучна і ўзрадавана выклікнуў:

— Каго я бачу!

Імклівым крокам наблізіўся да майго дырэктара, моцна паціснуў яму руку. Падначаленны (то быў намеснік старшыні гарсавета) застылі ад нечаканасці.

А той, зірнуўшы на іх, пафасна:

тэндэнцыі

ЯШЧЭ АДНА БЕЛАРУСКАЯ ПІМНАЗІЯ

З першага верасня ў Мінску на адну гімназію стане больш. Сярэдня школа № 23, якая знаходзіцца ў цэнтры горада, на праспекце Ф.Скарыны, пасля шматлікіх камісій і атэстацый атрымала статус гімназіі. Кожны чацвёрты навучэнец атрымае тут веды па-беларуску, і з цягам часу колькасць такіх вучняў будзе расці.

Ад 19 жніўня пачнуцца ўступныя іспыты ў 4-я і 5-я класы, якія з гэтага году будуць цалкам беларускамоўнымі. Іспыты праводзяцца па трох прадметах: беларускай і рускай мовы і матэматыка. Дырэктар гімназіі Ніна Нікіціна сказала, што "калі бацькі хочучы, каб іх дзіця вучылася па-беларуску ў нашай гімназіі, мы павінны даць ім на гэта ўсе шанцы".

Сама Ніна Іванаўна — выкладчык рускай мовы і літаратуры, але актыўна карыстаецца беларускай мовай: на лінейках, перапынках, у гу-

МУЗЕЙНЫЯ БЫЛІ ІВАНА КУРБЕКА

Звыш 40 гадоў плённа працуе на музейнай ніве Іван Курбека: напачатку ў музеі Я.Купалы, потым — у музеі Я.Коласа. Таму і не дзіўна, што да 120-годдзя з дня нараджэння нашых слаўных сыноў Айчыны выдавецтва "Юнацтва" выпускае сёлета кнігу Івана Курбека "Запрашэнне ў музей".

У кнізе аўтар займаецца і з дасціпным гумарам расказвае пра падзеі жыцця-быцця гэтых устаноў. З цеплынёй успамінае пра дарагіх яму людзей — жонку Янкі Купалы Уладзіслава Францаўну і сына Якуба Коласа Данілу Канстанцінавіча, з якімі працаваў поруч, пра Коласавага брата, знакамітага дзядзьку Юзіка, пра сына дзёда Талаша Панаса (Змітрака)...

Цікавымі і інтрыгуючымі падаюцца ўжо самі раздзелы кнігі: "Вобразы міляў...", "Музей паэтычны", "На паклон да песняра" (з кнігі водгукаў знакамітых людзей), "З музейных свят" і Іншыя.

Чытачам газеты прапануецца некалькі абразкоў з раздзела "Музейныя былі".

— Вы ведаеце, хто да нас завітаў? Родны сын народнага песняра Беларусі Якуба Коласа Даніла Канстанцінавіч! Прашу любіць і мілаваць!

Пасля гэтых слоў, развітаўшыся з намі, добры чалавек пакінуў пакой.

Службовец, які чытаў прашэнне, лагодна (аказваецца, і такім можна быць!) глянуў на просьбіта:

— Усё будзе ў парадку. У бліжэйшы час вырашым пытанне.

Выйшлі мы. Я кажу:

— Даніла Канстанцінавіч! Муціць, варта на паперах музея пад вашым подпісам алоўкам ставіць у дужках — "сын Якуба Коласа". А то ці мала на свеце гэтых Міцкевічаў!

Глянуў ён на мяне, засмяяўся.

Неяк у Літаратурны музей Янкі Купалы зайшоў паважны дзядуля. Карэктна павітаўшыся, папрасіў дазволу азнаёміцца з "Купалавым домам". У голасе пачулася ўсхваляванасць. Было відаць: чалавеку асабліва дарагі гэты святы куток.

Пільна і ўважліва аглядаў ён матэрыялы музея. Каля аднаго экспаната затрымаўся найбольш. Стаяў, глядзеў на фотаздымак і нібы штосьці прыпамінаў. Я асцярожна наблізіўся да яго і звычайна спытаўся:

— Як вам наш музей?

— Дужа падабаецца! — ажывіўся дзядуля і з гонарам: — Во, паглядзіце. Гэта ж я стаю! — і паказаў на белабысага, з вусікамі юнака.

У ім нават пры беглым супастаўленні лёгка ўгадваўся сённяшні паклоннік таленту Купалы. Пад фатаграфіяй значыцца: "Янка Купала сярод студэнтаў беларускага навукова-літаратурнага гуртка пры Пецябургскім уні-

версітэце ў 1913 годзе пасля пастаноўкі камедыі "Паўлінка". У цэнтры — паэт, побач — Браніслаў Эпімах-Шыпіла і яго брат Уладзіслаў, а далей... далей безыменныя хлопцы і дзяўчаты. І вось радасць: знайшоўся чалавек, што дапаможа разгадаць імёны слаўных землякоў, прыгадаць тыя бурныя часы!

Разгаманіліся. Перада мной быў Язэп Сушыньскі. Тады ён вучыўся ва ўніверсітэце на хімічным аддзяленні фізіка-матэматычнага факультэта. Актыўны ўдзельнік гуртка, танцор. Калі ў 1911 годзе ў сталіцу прыязджаў са сваёй трупай Ігнат Буйніцкі, Язэпу Францавічу пашчасціла на сцэне ісці ў другой пары за выдатным беларускім артыстам-самародкам.

Дарагі наведвальнік стаў актывістам музея. Па нашай просьбе выступаў перад людзьмі ў "Купалавым доме" і па-за яго сценамі. Успаміны пра той незабыўны час, пра пецябургскага Купалу змясціў у "Полымі". Да 100-годдзя песняра яны былі ўключаны ў калектыўны зборнік.

Літаратурны музей Я.КОЛАСА.

месніцы дырэктара, напрыклад, трохі больш за 25 гадоў.

У значнай ступені стварэнне гэтых гімназічных класаў — ініцыятыва бацькоўскага камітэта, які складаецца ў асноўным з людзей тэхнічных прафесій. Па словах аднаго з бацькоў, "нацыянальная інтэлігенцыя цяпер — гэта, у асноўным, гуманітарыі. Але гуманітарыі — майстры пагаварыць, пафіласофстваваць. Нам патрэбна тэхнічнае пакаленне беларусаў, якое будзе здольнае нешта рабіць. Мэта тэхнічнай гімназіі — давесці, што і па-беларуску можна атрымаваць ґрунтоўныя веды ў галіне дакладных навук."

Калі нехта зацікавіўся гімназіяй, падаем каардынаты:

220005, Мінск, пр. Скарыны, 45; тэл. 2334762.

Глеб ЛАБАДЗЕНКА

вандроўка

Я ЗБІРАЎСЯ СЮДЫ БОЛЬШ ЗА ДВА ГАДЫ. УСЁ НЕШТА НЕ АТРЫМЛІВАЛАСЯ. І З ЦЯГАМ ЧАСУ ЖАДАННЕ НЕ ПЕРАГАРЭЛА, А НААДВАРОТ — АБВАСТРЫЛАСЯ. БО АДНА СПРАВА ЧУЦЬ, А ІНШАЯ — САМОМУ ЁБАЧЫЦЬ, ШТО ГЭТА ТАКОЕ

ВЁСКА МАСТАКОЎ

Патэлефанаваў мой добры сябар мастак Уладзімір Сулкоўскі: прыехаў на некалькі дзён у горад зрабіць тое-сёе і зноў у Вайшкунь. І я вырашыў: ці зараз, ці ніколі...

Калі знеслі да машыны ўсё, што трэба было ўзяць з сабой, закралася сумненне, ці знойдзеца мне месца. Але ж Валодзя запэўніў, што гэта дробязі і ўзяўся за працу. Відаць, так спецыялісты-кампануюшчыкі размяшчаюць абсталяванне і грузы ў касмічным караблі. Вялікі газавы балон і пара каністраў з бензінам, падрамнікі з пачатымі карцінамі, фарбы, шматлікія пакункі з ежай, адзеннем і Бог ведае з чым яшчэ. Дзіўна, але ж заспалося месца і для Валодзевай жонкі Таццяны, і для мяне. Ехалі нетаропка, бо на кожным павароце перагружаная машына нечым скрэбла аб асфальт. Яно і да лепшага — ёсць час спакойна пагутарыць, высветліць падрабязнасці "міграцыі" мінскіх мастакоў у вёску.

Вёсачку Вайшкунь (трохі больш за дваццаць двароў) у заходнім кутку Пастаўскага раёна "адкрыла" ў час экспедыцыі Вольга Церашчатава — супрацоўнік Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору Нацыянальнай акадэміі навук. І так захапілася прыгажосцю гэтых мясцін, што ў 1988 годзе набыла тут дом пад лецішча. Вёсачка літаральна вымірала. Старыя дажывалі свой век, а моладзь падалася ў гарады. Пуставалі дамы, зарасталі травой дзялякі. А дом без гаспадароў, вядома, імкліва разбураецца. І раптам гаворка пра Вайшкунь пайшла ў асяроддзі мінскіх мастакоў. І пацягнуліся яны адзін за адным, як птушкі ў вырай, у край Блакітных азёраў. Віктар Маркавец і Уладзімір Сулкоўскі, Мікола Назарчук і Ягор Батальёнак, Аляксандр Шатэрнік і Валянціна Маркавец-Бартлава неўзабаве сталі суседзямі. Пазней далучыліся Лявон Панамарэнка і Хведар Ладуцька.

І зажыла вёска. Зашумела мастакоўскімі машынамі, загучала дзіцячымі галасамі. Нешматлікія "мясцовыя" спачатку сустрэлі мінчан насцярожана, але ж хутка прызвычаліся і пачалі лічыць сваімі. Тым больш, што выключнасьць сваю яны не падкрэслівалі. Быт навацёлы ўладкоўвалі кожны на сваё разуменне. Хто, як набыў дом, у такім выглядзе і пакінуў, бо, магчыма, згадваў бацькоўскую хату. А хто перарабіў пад свае густ і патрэбы.

Аднолькавымі для ўсіх былі вясковая цішыня, прыгажосць наваколля і ўтульнасць. І яшчэ — духмянасць паветра, якім, здавалася, ніколі не надыхацца. Былі ў мастакоў і планы заснаваць тут мастацкі кааператыў, выконваць заказы і творча працаваць. З першай часткай нічога не атрымалася — не той быў час і не той попыт на мастацкія творы. І таму мастакі засяродзіліся на творчай працы, тым больш, што ў Вайшкунь усё прыяла гэтак. Вынікам стала выстава "Барвы Вайшкуняў", якую "вайшкунцы" адкрылі ў 1999 годзе ў Мінску ў Музеі сучаснага выяўленчага мастацтва. Гэта было, як подых ветрыка, што даляцеў да Мінска са Свянцянскіх пагоркаў і Блакітных азёраў.

А тым часам мы набліжаліся да Вайшкуняў. Мільганула ўбаку лютэтка Нарачы, блакітнай стужкай згадалася на гарызонце возера Свір, а пасля Альшэва скончылася цывілізацыя: асфальтаваную шашу змяніла трасучая гравейка. Некалькі паваротаў без аніякіх ўказальнікаў, і мы "ўпаўзлі" ў Вайшкунь.

Астатак дня прайшоў у гаспадарчых клопатах: з'ездзіць на суседні хутар за малаком і яйкамі, уладкаваць у сажалку, што побач з домам, насос, каб раніцай паліць грады, пакасіць траву на падворку, якая нарасла за тыдзень адсутнасці гаспадароў. За вячэрай абмяржавалі планы на бліжэйшыя дні. Вырашылі: у адзін дзень ажыццявіць аўтамабільнае падарожжа па аддаленых мясцінах, а ў другі — пешую вандроўку па Блакітных азёрах. (Аб гэтым у асобных нататках.)

Першым, каго на досвітку сустрэлі, быў вядомы мастак Ягор Батальёнак. Пачарнелы ад сонца, баянож, ён завіхаўся ля веласіпеда жонкі Галіны, якая сабралася кудысьці па справах.

Цікава было назіраць, як Ягор і Уладзімір Сулкоўскі — два вядомыя мастакі — абмяркоўваюць праблему пабудовы летняй кухні: як яе размясціць, якой вышыні зрабіць комін, каб была добрая цяга, якой павінна быць павець, каб не залівала дажджом. Адным словам — творчыя пытанні. Жарт жартам, але ж такія моманты спрыяюць пераключэнню думак, настрою і, як вынік, больш абвостранаму ўспрыманню сусвету. Дапамагаюць гэтак і надзвычай простыя рэчы: узяць кошык і пазбіраць чарніц ці суніц, якіх тут процьма; пасядзець на высокім беразе возера Балдук, назіраючы за адлюстраваннем аблокаў у ціхай завадзі ці проста паслухаць цішыню. Так, так — цішыня мае ні з чым непараўнальнае гучанне. І настае момант, калі проста неабходна ўзяць эцюднік, кардон ці

падрамнік з палатном, фарбы, тэрмас з кавай, той-сёй перакус, уладкаваць усё на цялежку і шыбаваць у той запаветны куточак, які прыгледзеў у час вандровак.

Жывапісец Віктар Маркавец — самы гаспадарлівы, на мой погляд, сярод калегаў, абнёс сваю сядзібу добрым плотам, насадзіў шмат кветак, на сцяне пуні зрабіў сапраўдную выставу вясковых гаспадарчых прылад. Звонку хата ў яго, як хата — згадваецца імкненне захаваць спрадвечнасць. А пакоі ў хаце — сама ўтульнасць і добраўпарадкаванасць. У адным з іх размясціліся старажытныя кросны. Гэта не экспанат, а працоўнае месца дачкі Таццяны, вядомай сваімі выцінанкамі і габеленамі.

Па вуліцы прапыліла машына і недзе непадалёку сціхла. "Шура прыехаў", — адзначылі Маркаўцы. Так па звычцы клічуць скульптара Аляксандра Шатэрніка. Па сваёй сутнасці крыху мітуслівы, Аляксандр, здавалася, імкнуўся ўсё зрабіць адначасова: расказаць пра сваю замежную вандроўку, з якой толькі што вярнуўся, паказаць кампазіцыю, над якой зараз працуе, падзяліцца планами выдання кнігі вершаў і эсэ. Толькі імправізаваны стол, а дакладней, табурэт каля хаты з пачастункамі "з Еўропы" даў магчымаць напавіць гутарку ў адпаведнае рэчышча. Выпілі па кілішку і высветлілі, што вясковыя ўражанні станоўча ўплываюць на пошук тэмы. "Узлёт" — новая кампазіцыя скульптара з выявай трох гусакоў, якія імкнуцца ў палёт. Яна яшчэ ў пластыліне, але ўжо добра адчуваецца дынаміка.

Ужо ў Мінску сустрэў калегу Аляксандра Святлану Гарбунову і падзяліўся ўражаннямі аб сустрэчах у Вайшкунь і асабліва аб літаратурных назіраннях А.Шатэрніка. Святлана выказала меркаванне, што сапраўды творчы чалавек не бывае задаволены адным напрамкам працы і шукае выйсце для душэўнага натхнення. І гэта сапраў-

ды так. Спадзяюся, што ў хуткім часе кніга ўбачыць свет. Але ж сёння не магу не пазнаёміць чытачоў з эсэ Аляксандра, якое нарадзілася менавіта ў Вайшкунь:

Аблокі над возерам і маладымі таполямі.

Ціхае шапаценне лісця і плёскаць вады

закалыхвае мяне.

Я позіркам узношуся высока ў неба, дзе павольна

лётаюць ластаўкі. Ад вышыні

яны такія маленькія, што часам

знікаюць са зроку.

Недзе блізка мама, высокая і дужая, развешвае

бязліну паміж гнуткіх таполяў.

Сонца і вецер хутка робяць сваю справу,

бязліна высыхае, таполі выпроставаюцца,

Час сплывае...

Пройдзе сорак пяць гадоў...

Роўна палова доўгага веку мацінага жыцця...

Вайшкунь, яблыневы сад

прад Спасам...

Высока ў вечаровым небе я ўбачыў чатыры

дзіўныя птушкі.

Аду з іх, я нават упалаваў у бінокаль...

Яна пакрыжыла трошкі над садам і... знікла.

Як я пазней здагадаўся, гэта былі Чорныя буслы.

І гэта быў знак, Божы Знак.

З мамай нас было чацвёрэ.

Сумная казка дзяцінства, здзейснілася...

Адляцела наша Матуля ў Вечны вырай...

Да Спаса мама ня ела яблык.

Сёння Спас...

Сухі сонечны дзень...

Прачытаў і падумаў: можа воб-раз тых казачных птушак кіруе рукой скульптара ў працы над новай кампазіцыяй? Творчага табе палёту, Аляксандр.

З усіх мінскіх "вайшкунцаў", на мой погляд, Уладзімір Сулкоўскі капітальна настроіўся на шматгадовую працу ў вёсцы. Сведчаннем таму стала будоўля жывапіснай майстэрні, якую Уладзімір узводзіць побач з домам. Робіць прадумана, з улікам ўсіх прафесійных патрабаванняў. Тут можна будзе працаваць амаль круглы год. Увогуле, Уладзімір здзіўляе сваёй працаздольнасцю, прыстасаванасцю да творчасці ў любых умовах. Так, напрыклад, свой другі аўтамабіль — сціплы "ўсюдыход" ЛуАЗ, які ўвесь час "жыве" ў вёсцы, — Уладзімір прыстасаваў пад перасоўную майстэрню. У снег ці дождж ёсць дах над галавой і магчымаць назіраць. Ужо не кажу пра здольнасць заехаць у самыя непрыступныя куткі, што і паказала наша аўтавандроўка па наваколлі.

Калі ты знаходзішся сярод гасцінных людзей, то і час ляціць хутчэй, чым хацелася б. Раніцай, спадарожнай машынай, я ад'язджаў дадому. Вітаўся і развітваўся са сваімі сябрамі-мастакімі, чуў шырыня шкадаванні, што так хутка з'язджаю. І зьчыў усім творчых паспехаў. Да новых сустрэч, Вайшкунь!

НА ЗДЫМКАХ: Вайшкунь — вёска мастакоў; Уладзімір СУЛКОЎСКІ за працай; побач з вёскай — возера Балдук; мастак па інтэр'ерах Хведар ЛАДУЦЬКА на ганку свайго дома; Ягор БАТАЛЬЁНАК з жонкай Галінай; Ганна — унучка Аляксандра ШАТЭРНІКА — назірае за працай дзэда.

Тэкст і фота Яўгена КАЗЮЛІ.

землякі

ПУЦЯВОДНАЯ ЗОРКА

Прыднестроўскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Тараса Шайчэнькі адзначыў 65-гадовы юбілей доктара фізіка-матэматычных навук, прафесара, лаўрэата Дзяржаўнай прэміі МССР і галінае навукі і тэхнікі, загадчыка кафедры цвёрдацельнай электронікі і мікраэлектронікі Эдуарда СЕНАКОСАВА.

Стыхія навукоўца — паўправаднікі. Ім упершыню прапанавана і эксперыментальна абгрунтавана мадэль шматплазменнай люмінісцэнцыі ў паўправадніках, распрацавана тэхналогія паўправадніковых слаёў, на якіх упершыню ў свеце атрымана лазерная генерацыя ў сіне-блакітнай галіне спектра, і іншыя вынаходніцтвы. Усяго Эдуард Аляксандравіч атрымаў 8 патэнтаў на вынаходніцтвы, апублікаваў звыш 160 навуковых і метадычных прац.

Ён цудоўны выкладчык, на яго лекцыях заўсёды збіраецца поўная аўдыторыя студэнтаў і аспірантаў. Нездарма па выніках конкурснага ананімнага апытання "Выкладчык ва чым студэнтаў" Эдуард Сенакосаў у ліку самых аўтарытэтных выкладчыкаў.

Малдова стала для сям'і Сенакосавых другой радзімай. Дарэчы, жонка Эдуарда Аляксандравіча — Людміла Лісічонак — з адной з ім вёскі, таксама стала ву-

чоная. Яна прафесар Прыднестроўскага ўніверсітэта, дэкан юрыдычнага факультэта.

Некалі, у такі ж юбілей яго маці, мясцовая раённая газета змясціла артыкул "Шчасце маці" пра сціплую працавітую вясковую жанчыну Раісу Лук'янаўну, якая нарадзіла і выхавала 12 дзяцей. Карэспандэнт тады за-пісала словы маці: "Хоць і малая наша хата, але ў вёсцы яе лічылі самай шчаслівай. Сапраўды, наша шчасце — у дзецях".

Шмат вады з таго часу ўцякло. Цяпер адзін з сыноў — дастойны прадаўжальнік роду Сенакосавых — адзначыў юбілей. Раз'ехаліся з роднага гнязда яго сёстры і браты. І кожны, а восьем з іх атрымалі вышэйшую адукацыю, вынес з бацькоўскай хаты галоўную мудрасць — быць працавітым чалавекам, карысным, адданым роднай зямлі. Прывучаныя да працы дзеці сталі паважанымі людзьмі.

Род Сенакосавых пусціў свае карані і ў Малдове. Дачка пайшла па слядах бацькі — скончыла фізіка-матэматычны факультэт Кішынёўскага ўніверсітэта і падала бацькам нашчадкаў — двух чароўных унукаў. Магчыма, яны таксама стануць вучонымі і зробіць галоўныя адкрыцці ў XXI стагоддзі. Жыццё працягваецца... Няхай і ў далейшым Эдуарду Аляксандравічу свеціць "пуцяводная" зорка.

Вераніка ЦВІРКА.

весткі з суполак: зша

ЗАЛАТЫЯ ЛАПЦІ ДЛЯ КІРАЎНІЧКІ

Кінь за сабою — знойдзеш перад сабою, кажэ народная мудрасць. Др. Ала Орса-Романо пакінула за сабою добрыя тры дзесяці гадоў працы на ніве рэпрэзентацыі Беларусі ў Амерыцы і па-за ёю праз народныя танцы.

Танцавальны ансамбль "Васілёк", празь які прайшлі дзесяці маладых амерыканцаў і амерыканак беларускага паходжання, меў нязвычайную кіраўнічку ў асобе Алы (Алюньці) Орсы-Романо. На пачатку 1990-х гадоў "Васілёк" змог, нарэшце, наведаць і Беларусь. Ансамблеўцы завезлі туды разам з медыцынскай дапамогай чарнобыльскім дзецям і лек для хворае душы ўсіх беларусаў — перахаваную ў Амерыцы культурную спадчыну бацькоў і дзядоў. Гісторыя "Васілёка" — гэта сьветлая старонка ў летапісе беларускае эміграцыі ў Амерыцы. Сябры ансамблю добра разумеюць гэта ды ведаюць, які вялікі ўклад у дзейнасць "Васілёка" ўнесла ейная энтузіястычная і самаахвярная кіраўнічка. Настаў час падзякаваць ёй за гэта.

Падзяка мела форму гуляні-непадзяванкі, якую былыя "васілёкі" арганізавалі для Алы ў суботу 8-га чэрвеня ў Гайленд-Парку Нью-Джэрзі, у залі царквы Жыровіцкай Божай Маці. Заля была багата прыбраная ў букеты васількоў, афішы і фатаграфіі з дзейнасці ансамбля, народныя строі, амерыканскія і беларускія сьцяжкі ды вялікі плякат з надпісам «Дзякуй, Ала, ад усіх тваіх «коцікаў»!»

Было ўдасталася смачнае ежы і разнастайнага пітва пад музыку забаўнага Зьміцера Яўтуховіча. Запрошаныя на вечар былі ня толькі сябры і сяброўкі гурта, але — і ў гэтым неспадзеўка для Алы — іхныя бацькі ды знаёмыя. Усіх зьехалася каля 80 асобаў, каб падняць тост за кіраўнічку ансамбля ды паслухаць успамінаў і падзякаў ёй ад ейных падапечных "коцікаў" (як яна іх заўсёды называла).

Кіраўнічкі ўручылі і адпаведны падарунак — добра выкананую і прымацаваную да адшліфаванае дошчачкі пару пазалочаных лапцяў (работы Колі Бахара) як сымбаль тых, у якіх часамі выступалі танцоры.

Удзельнікам вечара было прыемна ўсведаміць сабе, што ўсякая добрая справа раней ці пазней укараноўваецца прызнаннем, падзякай. Былыя "васілёкі" ўсёй сваёй дружнай грамадой, якая рыхтавала ўрачыстасць, пацвердзілі гэтую заканамернасць. Яны паказалі, што ня толькі іхная былая кіраўнічка, але і яны самі заслугоўваюць на падзяку ад тых, хто быў запрошаны.

Янка ЗАПРУДНІК.

уражанні

САБРЫ І СЯБРЫ

"Sābrī" — па-латгалюска суседзі, па-беларуску сябры. Няўжо нехта думае, што цесныя сувязі народаў, якія адлюстроўваюцца і ў мове, можна разбурыць нейкімі паласатымі слупкамі на граніцы? На фестываль у беларускі горад Браслаў з латвійскага Даўгапілса адправіліся танцавальны калектыў "Sābrī" і фальклорная група "Svātra".

"З ВАРАГАЎ У ГРЭКІ"

Мы былі не адзінымі замежнымі гасцямі. Фестываль "Браслаўскія зарніцы" ўжо стаў міжнародным. Думаецца, толькі цяпер гасці з Нарвегі, якія выканалі на летняй эстрадзе свае народныя песні, дабраліся да гэтага азэрнага краю? А як жа тады быць з рунічнымі варажскімі пісьмёнамі на каменных пласцінах, якія знаходзяць археолагі на Браслаўшчыне? Паселішчам тым, на думку вучоных, не менш за тысячы гадоў. У сваёсваблівым "горадзе майстроў", які раскінуўся на беразе возера, напісаць так, як гэта рабілі ў Полацкім княстве ў XII стагоддзі — на пакрытых вазьчынай драўляных дошчачках — маглі ўсе жаданчыя. Тут жа з лазы плялі мэблю, тхалі на станку, варылі кашу ў чыгунку на старажытным вогнішчы, частуючы ўсіх жаданчых.

На лавачцы сядзелі, паядаючы кашу, тры... сярэднявекавыя рыцары ў даспехах. Гэта полацкія студэнты Міша, Сяргей і Яўген. У мясцовым універсітэце стварылі рыцарскі клуб "Жалезны воўк". Усе даспехі хлопцы робяць самі. Кальчуга, напрыклад, складаецца з 5 тысяч кольцаў. Добра, што не трэба кожнае скоўваць, як раней, калі такая нераз'ёмная жалезная кашуля выратоўвала і ад каг'я, і ад стралы арбалета. Юнакі вывучаюць не толькі тэхніку бою, але і рыцарскі кодэкс гонару.

Мяне асабліва зацікавіў ганчар. За яго спінай стаялі пасудзіны, якія вельмі нагадвалі кераміку з Даўгапілскага краязнаўчага музея. А на ганчарным крузе пад рукамі майстра з'яўлялася... амфара.

— Тое, чым я займаюся, называецца археалагічнай рэканструкцыяй,

— растлумачыў Валерыя Зінкевіч. — Гліняныя вырабы, якія знаходзяць пры раскопках, маюць шмат агульнага з традыцыямі балтаў. Самая старажытная кераміка каля 5 тысяч гадоў! А вось амфары сустракаліся на тэрыторыі Старажытнай Русі амаль да мангола-татарскага нашэсця. Тут, на беларускай зямлі, куды войскі Чынгісхана не дабраліся, гэтая форма пасудзін захоўвалася гэтай доўга. Такую амфару, напрыклад, знайшлі археолагі ў мястэчку Крэвы.

Ізноў мікволі ўзнікаюць аналогіі. Старажытныя крывічы, krievī, як называюць рускіх у Латвіі, і пасяленне, якое захавала назву на працягу стагоддзяў...

— Нам здаецца, што толькі цяпер мы адкрываем планету, — працягвае Валерыя. — А Геродот расказвае пра гіпербарэйцаў, якія штогод прыплывалі на Крым і прыносілі ахвяры. Гэтыя паўночныя народы, мяркуючы па яго апісаньнях, жылі вакол Балтыйскага мора. Вось і зразумей, прадаўжаем мы шлях продкаў ці стараемся абарваць яго, закрыцца і адгарадзіцца. Ці ж атрымаецца?..

АЗЁРНЫ КРАЙ — ТУРЫСТАМ РАЙ

Не будзем лішні раз успамінаць апусцелую Юрмалу. У Даўгапілсе калісьці ўсе ўладальнікі дамоў на беразе Сропскага возера на лета здавалі пакоі леныградцам і масквічам. Некаторыя прыязджалі з года ў год, становячыся практычна членамі сям'і. Цяпер, самі разумеюць...

А вось у Браславе з 10-цю тысячамі насельніцтва ў летні час колькасць жыхароў падвойваецца.

Турбазы на беразе азёраў не толькі захаваліся, але і пашырыліся. Абсталюваны стаянкі для турыстаў у маляўнічых месцах. Больш за тысячы чалавек адпачываюць тут адначасова. А ў 1995 годзе быў створаны нацыянальны парк "Браслаўскія азёры". На ліцэнзійнае паляванне і рыбалку паехалі датчане, немцы, шведы. Ёсць ужо і камфартабельныя домкі ў лясной цішы. Але, вядома, дорага.

ЕўРАПЕЙСКІ РЭГІЁН

Менавіта такі статус носяць прыгранічныя рэгіёны Латвіі, Літвы і Беларусі.

— Ну нельга ж узяць і разбурыць па-жывому ўсё, што стагоддзямі звязвалася, — расказвае старшыня Браслаўскага раённага Савета дэпутатаў Раман Журня. — Доўга біліся, каб спрасціць пераход мяжы для жыхароў прыгранічных вёсак, каб да радні можна было дабрацца без асобых клопатаў. А то, каб сустрэцца, родныя з дзвюх суседніх вёсак павінны былі ехаць па вёз, потым яшчэ за сем кіламетраў аб'язджаць таможня і пагранічны пункт. Цяпер гэта зрабіць прасцей. Прадстаўнікі пяці раёнаў праводзяць сумесныя культурныя мерапрыемствы, абменьваюцца вопытам у адукацыі, сацыяльнай сферы. А вось з эканомікай складаней. У нас жа раён сельскагаспадарчы. Усе 24 калгасы і саўгасы захаваліся. Узніклі цяжкасці са збытам прадукцыі. Суседзі-літоўцы прыязджалі, хацелі малако на перапрацоўку купляць. І ім выгадна, і нам. Але справа застопарылася. Літва абараняе сваіх сялян, таму на ўвезеную прадукцыю вельмі высокая пошліны. Думаю, з часам міжнародная кааперацыя ў эканоміцы ў нас таксама пашырыцца.

А можа лепш пачаць з іншага. Зрабіць так, каб паехаць на рыбалку за 20 кіламетраў у Беларусь, было не складаней, чым адправіцца на пароме ў Швецыю. Усё ж мы не толькі "sābrī" — суседзі, але і сябры.

С.ГАРТАВАНАВА.

Латвія.

БЕЛАРУСКІ ФЭСТЫВАЛЬ У САЎТ РЫВЭРЫ

У суботу 15-га чэрвеня ў прыцаркоўным парку і ў залі Грамадскага цэнтру адбыўся трэці з чаргі Беларускай Фэстываль, які прыцягнуў каля 500 прысутных. 35 асобай займаліся абслугоўваннем наведвальнікаў.

Гасцямі былі: мэр горада Саўт Рывэра Робэрт Шэгеті і старшыня гарадзкае Рады Дэвід Сількер, айцец Архімандрый Грэгоры О'Кіф — настояцель царквы імя Сьв. Кірылы Тураўскага ў Рычмонд-Гіл у Нью-Ёрку; іподзіякан Язэп, дзіяканы Майк і Увайлі, айцец Дэвід з суседняе Петра-Паўлаўскае царвы і айцец Сяргей Кухарскі.

Айцец Пратопацьвіцер Стаўрос Русос, настояцель царквы імя Сьв. Еўфрасіныні Полацкае ў Саўт Рывэры арганізаваў у трох турах наведваньне царквы, дзе знаёміў прысутных зь яе гісторыяй, праваслаўнай літургіяй, царкоўнымі напевамі й усім тым, што ёсць характэрным для праваслаўнай царквы.

У прыцаркоўным парку дыміліся печы, пры якіх увіхаліся ку-

хары ў прыгатаўленыя пікніковыя харчоў. На кухні прыгатавалі розныя стравы і кулінарныя печывы.

Спадарства Валя, Алесь і іх таленавітая дачка Волечка сваёю беларускаю музыкаю і песнямі надалі сапраўдны беларускі каларыт Фэстывалю. Прыехалі таксама браты Іван і Аляксей Альхоўскія, каб музычна ўспамагчы Фэстываль. Шчырая падзяка належыць Аляксу Мартыновічу за ягоную гучаўмацняльную сістэму. Шчырая падзяка ўсім арганізатарам Фэстывалю, якія прывялі шмат падрыхтоўчай працы, а перад усім сп-ні Соні Арцюшэнка.

Міхась СЕНЬКА.

(Газета "Беларус", ЗША)

Захаваны правапіс арыгінала

мой родны кут, як ты мне мілы...

Капліца каля палаца Радзівілаў у Гомелі.

аўтограф

— І ў вёсцы паехалі бі — гаворыць ваенны дырыжор, мастацкі кіраўнік і начальнік аркестра Міністэрства абароны Аляксандр Фёдарав.

Ён любіць свой аркестр, музыку, новыя рытмы і не ўяўляе сябе без іх. Дырыжыруючы, прытанцоўвае, "заводзячы" ўсю залу.

Мы сустрэліся і пазнаёміліся ў оперным тэатры. Што рабіў там ваенны духавы аркестр? Дапамагаў сімфанічнаму аркестру ў святочным навагоднім прадстаўленні.

На прафесійнай мове гэта азначае "даць бочку". А ў час перапынку аркестр прывольна, нібы ў парку ці на вуліцы, іграў у вестыбюлі. Усе глядачы хутка былі ў Фёдараву, забывшы пра канцэрт, слухалі вальсы, а некаторыя нават танцавалі. А чалавек з адкрытым сэрцам і дырыжорскай палачкай у руках быў строга — нават не ўсміхаўся. У гэтым увесь Фёдараву: узятая палачка, рукі і...

Прайшло некалькі гадоў, мы нават парадніліся — сталі кумамі. Нібы сваю музыку, разумее чалавек, заўсёды тэлефануе, калі цяжка, ведае, як падтрымаць.

— Вось табе блакнот, белы і новы, на ўдачу ад мяне і маіх нот.

Яго канцэрт — заўсёды новае ў музыцы. Аркестр адзін з лепшых у Еўропе. І не прапусціў бы ніводнага еўрапейскага фестывалю, калі б было магчыма, бо запрашаюць усюды — падабаецца, як іграюць беларусы Гершвіна...

— Аркестр — гэта перш за ўсё мова дружбы, агульнае імкненне да музыкі... Прыходзяць новыя людзі ў армію, прымаюць мае ідэі, іграюць і народныя, і класічныя творы — "Лунная саната" Бетховена, "Лявоніха", "Ave Maria", джаз...

Нібы зусім не для духавага аркестра, але ў Фёдараву ўсе арганічна.

— Чаму? Мы — духоўны аркестр. Мару вывучыць псалмы і выступіць у Полацку, — садзіцца за фартэпіяна і лёгка іграе "Ойча..." — Музыцы вучыў мяне бацька, маці спявала. У нас заўсёды былі людзі. Бацька сам навучыўся іграць на фартэпіяна і акардэоне. Яго вельмі любілі ў Барысаве, дзе мы жылі. Франтавік, дырэктар завода, вельмі прасты і ўмелы чалавек. Вучыў і

"ДЫРЫЖОРЫ ВАЕННЫЯ, ВАШЫ РУКІ ЧАРАДЗЕЙНЫЯ..."

Ён толькі што вярнуўся з Англіі. Перад гэтым былі Францыя, Германія, Бельгія, Ірландыя... А марыць гэтак жа свабодна, як за мяжу, паехаць па Беларусі. Не адзін-два канцэрты ў святочныя дні, а сеў у свой аўтобус ці два (ваеннаму духавому аркестру не памясціцца ў адным) і месяц калясіць, іграць, іграць...

мяне рабіць усё добра: і малаток трымаць, і спяваць, і іграць. Ён хацеў, каб мы з сястрой былі музыкантамі.

Вучыўся прафесійнаму дырыжыраванню ў Маскве. Служыў у Германіі ў лепшым аркестры. Віктар Васільевіч Афанасьеў, генерал-лейтэнант, вядомы дырыжор, вучыў валодаць палачкай і выконваць гамы.

— Гамы? Гэта ж вучаць у школе...

— Навучыліся іграць гамы — пачалі іграць усё, — ён смяец-

ной музычнай фразы, каб усё выказаць. Усё выйшла з прыроды...

Мне вельмі шмат далі бацькі: сваю любоў, лагоднасць, пяшчоту, строгасць. Нядаўна атрымаў кватэру і сам абсталяваў балкон. Доўга працаваў, старанна пілаваў вагонку. Прыехала мама і не паверыла: "Хто зрабіў?" — "Бацька ж вучыў". Можна было, безумоўна, заказаць майстру, але мне хацелася самому. Бацькі няма, але дзе б я ні быў, ён заўсёды са мной. Ён любіў і вучыў мяне ўсё і ўсіх любіць.

Хачу, каб аркестр пачула Беларусь, але пачуць няма ні памяшкання, ні транспарту, ні многіх інструментаў... Дапамагае міністр, але аркестр належыць гораду. Нам зручней было б рэпэціраваць не ў казарме, а на сцэне, напрыклад, у адным з кінатэатраў, якія зараз пустыя. Нас павінны пачуць на радзіме. Духавая музыка ў сэрцы кожнага чалавека.

— Ну, а касцюмы?

— Таксама праблема. Камандаванне загадала распрацаваць ківэр, камзол...

Аляксандру Фёдараву не патрэбны слава, пагоны. Ён паэт.

— Мне падарыла мама кубак бацькі, вялікі, мужчынскі кубак для гарбаты. Мы маглі ноч прасядзець і прагаварыць. Маці раніца пытае: "Вы ўжо ўсталі?" А мы і не лажыліся...

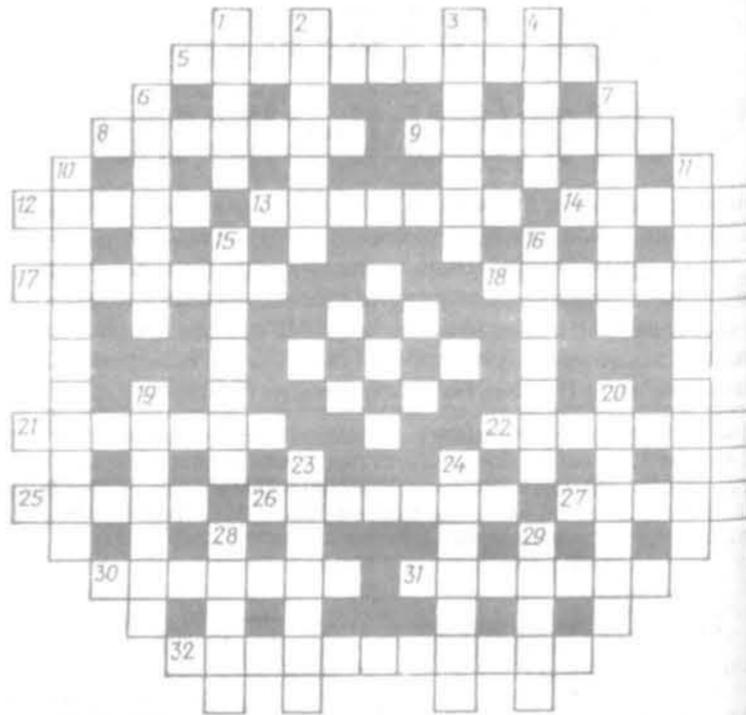
За тыдзень да смерці бацька развітваўся са мной, да гэтага часу адчуваю на вуснах яго пацалунак.

НА ЗДЫМКАХ: дырыжор Аляксандр ФЁДАРАВ; бацькі Аляксандра ФЁДАРАВА — мама Эвеліна Рафаілаўна і бацька Уладзімір Пятровіч; духавы аркестр.

Вольга ЯГОРАВА.

крыжаслоў «янка купала»

ПА ГАРЫЗАНТАЛІ. 5. Перакладчык твораў Я.Купалы на літоўскую мову. 8. Лётчык-касманаўт СССР, які ў маленстве любіў дэкламаваць верш "Хлопчык і лётчык". 9. Аўтар вакальна-сімфанічнай пэзмы "Янка Купала". 12. "Іду я, сняжысты, усясільны". Які верш так пачынаецца? 13. Першы зборнік паэзіі песняра. 14. Герой пэзмы "Нікому". 17. Народны мастак СССР, аўтар карціны "Віленскія сустрэчы". 18. Народны артыст СССР, акцёр Купалаўскага тэатра. 21. Верш, прысвечаны У.Ф.Станкевіч, будучай жонцы. 22. Вёска, дзе некалькі гадоў жыла сямя Луцэвічаў. 25. Вёска ў Валожынскім раёне Мінскай вобласці, паблізу якой бацькі Купалы адразу пасля жаніцбы ўзялі ў арэнду кавалак зямлі (1879—1881). 26. Слова, аднолькавае з другім па напісанні, але рознае па гучанні (націску). 27. Беларускі драматург і рэжысёр, пастаноўшчык тэлеспектакляў паводле пэзм "Курган" і "Над ракою Арэсай". 30. Беларускі публіцыст і літаратурны крытык, які спрыяў друкаванню першага верша Купалы і першай паэтычнай кнігі. 31. Рускі мастак, сябар Купалы, на кватэры якога на пачатку Айчынай вайны спыніўся народны паэт. 32. "Беларусь на куце ў хаце свайго села, — чарка мёду ў руж, назірае смела". Адкуль гэтыя радкі?

ПА ВЕРТЫКАЛІ. 1. Выдатны ўкраінскі паэт, адзін з ініцыятараў і арганізатараў выдання "Выбраныя творы" (1953) Купалы на ўкраінскай мове, адзін з аўтараў прывітальнага артыкула ўкраінскіх савецкіх пісьменнікаў Купалу ў дзень 30-годдзя яго літаратурнай дзейнасці, у

якім гаворыцца: "Янка Купала такі ж блізкі, такі ж родны для Савецкай Украіны і іншых брацкіх рэспублік, як і для Савецкай Беларусі. Мы любім яго надзвычайныя песні, мы многіма вучыліся ў Янкі Купалы — нашага друга, старэйшага майстра, "інжынера чалавечых душ" першага рангу". 2. Беларускі рэжысёр, пастаноўшчык тэлеспектакля "Прымакі". 3. Народны артыст СССР, аўтар музыкі да спектакляў "Паўлінка" і "Прымакі" (пастаўленыя Беларускім тэатрам імя Купалы ў 1944 годзе на вечары камедыі), аўтар музыкі (разам з Ю.Бальзацікім) да кінафільма "Паўлінка" (1952). 4. Дарэвалюцыйны верш. 5. Папечнік К.Каліноўскага, з якім сябраваў малады Купала, карыстаўся яго багатай бібліятэкай. 7. Заслужаны артыст Беларусі, шматгадовы выканаўца ролі Адольфа Быкоўскага на Купалаўскай сцэне. 10. Сястра Я.Купалы, аўтар успамінаў "Дзіцячыя і юнацкія гады паэта". 11. Польская пісьменніца, у якой вучыўся Купала, перакладаў яе творы на беларускую мову. 15. Верш, прысвечаны братняй рэспубліцы. 16. Паэма. 19. Аўтар некалькіх партрэтаў Янкі Купалы. 20. Дзеючая асоба камедыі "Прымакі". 23. Хутар на Стаўбцоўшчыне, дзе Купала ўпершыню сустрэўся з Якубам Коласам. 24. Горад, гісторыя якога народны паэт збіраўся прысвяціць пэзму "Гарыслава". 28. Беларускі драматург, з якім у час яго рабочай маладосці быў у сяброўскіх адносінах Купала. 29. Дом творчасці беларускіх пісьменнікаў.

Слоў Іван КУРБЕКА.

АДКАЗЫ НА КРЫЖАВАНКУ, ЗМЕШЧАНУЮ ў № 31

ПА ГАРЫЗАНТАЛІ. 1. Карагод. 3. Стрававод. 7. Агарод. 8. Астэроід. 9. Усход. 10. Адклад. 12. Звод. 13. Заклад. 16. Выгляд. 18. Перапуд. 19. Рад. 20. Сход. 22. Склад. 25. Дармаед. 28. Вуглярод. 29. Лістапад. 31. Урад. 33. Расклад. 34. Акорд. 35. Даляглад. 37. Прывід. 40. Догляд.

41. Доилід.

ПА ВЕРТЫКАЛІ. 1. Краевід. 2. Абрад. 4. Апад. 5. Аруд. 6. Сінод. 10. Абвод. 11. Азярод. 12. Зарапад. 14. Абыход. 15. Дзед. 17. Горад. 21. Прыклад. 23. Агляд. 24. Цуд. 26. Авіятрад. 27. Адыход. 30. Повад. 32. Аклад. 36. Лад. 38. Від. 39. Ёд.

«Голас Радзімы»
Галоўны рэдактар
Наталія САЛУК

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:
Міністэрства замежных спраў Рэспублікі Беларусь;
Камітэт па справах рэлігіі і нацыянальнасцей пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь;
Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі;
Беларускае таварыства па сувязях з суайчыннікамі за рубяжом «Радзіма».

Наш адрас: 220005, Рэспубліка Беларусь, Мінск, пр. Ф. Скарыны, 44.
Тэлефоны: (+375-17) 288-11-97 (бухгалтэрыя, тэл./факс), 288-12-80, 284-76-56, 288-17-82.

Пазіцыі рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках «Голасу Радзімы», могуць не супадаць.

Рэгістрацыйнае пасведчанне №81. Падпісны індэкс у Беларусі 6385А.
Тыраж 2 088 экз. Заказ 1842. Падпісана для друку 12. 8. 2002 г. у 12.00.
Газета набрана і зварстана на рэдакцыйным настольна-выдавецкім комплексе.

Адрукавана ў друкарні «Беларускі Дом друку»
(220041, г. Мінск, пр. Скарыны, 77).